

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

De conventiculis

Disputatio Theologica ...

... Prior eaque historica

**Hardtschmidt, Johann Nicolaus
Gottesheim, Johann Ernst von
Leonhard, Georg Friedrich**

Argentorati, 1705

§. 15

urn:nbn:de:bsz:31-105832

decidisse. Redibat --- quidam --- --- hic antequam iter illud ingrederetur, Pietistarum partibus addictus erat: Redux factus non satis habebat, cætus ante dictos obire, sed novum quasi ludum sacrarum literarum aperuit. Cujus imitari mox alij exemplum, collegia Philobiblica multiplici numero augebant. Quilibet cætera rudis, interpres sibi scripturæ sacræ videbatur. --- Circiter hoc tempus pietistarum nomen cæpit innotescere. Sed nova cælestem doctrinam applicandi ratio vel ipsi --- placebat. --- Jam in vulgus emanare res cæpit M. F. ad cœnam in vitari; homines suspicere nova; se ipsos ingredientes mirari, posthabitis rite vocatis pastoribus & ministris Ecclesiæ. Vidi --- ingurgitem illum abripi. Vidi muneribus Ecclesiasticis ante alios præfici, qui nihil animo boni medicabantur. Vidi --- cum proficisceretur comitem Pietistam adjungi. Vidi --- aditus viasq; omnes irripenti malo patefacere. Dictus Dn. --- mordebantur quicumq; vim erumpentem comprimere atq; turbatores istos in ordinem cogere parabant. --- Neq; finis erat, nec modus Collegiorum Philobiblicorum. aderant sartores, futores, molitores --- Et jam publicè pietistica, ut ita loquar, prælegere, suo more Theologos verborum contumelis lacera- re. Hæc tamdiu faciebant, donec à Serenissimo Electore Lipsiam diploma missum. --- Habes quæ de Pietistis mihi nota sunt, non ficta, non inania, non ementita, vera omnia, certa, explorata. Hactenus amicus non fucatus, sed syncerus & honorandus; unde de Origine conventiculorum satis constare potest apud Lipsienses. Nec alio fere modo apud nos instituti ratio innotescere & promoveri cæpit.

§. 15.
apud nos:
Auctores.
Krafft.

§. 15.

Anno enim 1700. ad nos venit quidam **Johann Heinrich Krafft** initio tutor, post ære alieno gravatus miles, tandem & in Hassia Ludimoderator factus, is sive sponte ad nos accesserit, sive aliorum instinctu, magnas deinde turbas dedit. Videbatur magnam præ se ferre pietatem, certè licet nec opificio, nec mercaturæ sedulam aut seriam daret operam, pecunia tamen paratà non carebat; in ædibus suis privatos agebat conventus, & informatione liberorum quorundam insinua- bat se aliquorum animis. Hinc natura hominum novitatis avida, nonnullos pellexit, ut interessent Conventiculis & hausta
cx

ex lucina futoris
tum decem verè C
to ipso scriptus qu
re videbatur illo li
sed revera in illis pe
notris Concionibus
illud continebatur,
de, vel parum, vel ni

Cum hic apud n
no initio sartor, p
logia accurate prem
ante priore duxille
noti. Nec defueru
dum docebant, & pu
ta mira arte simula
ere studebant. Is i
tamen parte, in quo
mes, ex plebe fere
videbant, quorum
debatillam austerar
quebantur) cæpera
operis, quod hoc st
reprobabant, cland
propagabant, quod p
arvadere cæpit, i
ludalo res plane in
remotiori silentium
cremus.

Dum hæc agunt
ca studiofus, turo
pro Congione ca
cipit, præcipue tur
quod audiverat, sive
illam tamen cupiel

ex lacuna futoris aquâ impurâ mire sibi placerent, tanquam tum demum verè Christiani futuri. Commendabatur libellus ab ipso scriptus quibusdam quæstionibus de passione Domini, & videbatur illo libello plus sapuisse quam viginti pastores; sed revera in illis paucis pagellis, præter id quod quotidie in nostris Concionibus, examinibus & libellis Catecheticis, novî nihil continebatur, nisi phrasæ quædam incommodæ, & de fide, vel parum, vel nihil.

§. 16.

Cum hic apud nos novaturire desuisset, **Michael Necker** lin/ initio sartor, post caputiorum confector magistri sui vestigia accurate præmere cœpit, præsertim, postquam defuncta uxore priore duxisset Krafftii ancillam, quam ille secum adduxerat. Nec defuerunt tum studiosi ab exteris reduces, qui ita clam docebant, & publice negabant, hujusque hominis conatus mira arte simulandi dissimulandique juvabant, & promovere studebant. Is in ædibus habebat cubiculum in interiore domus parte, in quo conveniebant puellæ, mulieres, viri & Juvenes, ex plebe fere omnes, nisi quod nonnulli studiosi se immiscebant, quorum vita quidem priorum temporum, non referebat istam austeram sanctitatem, sed tum demum, cum (ut loquebantur) cœperant illuminari & renovari. Et hi juvenes imperiti, quod hoc studiorum genere innotescere & inclarescere putabantur, clandestinis artibus etiam hoc suum virus aliis propinabant, quod paulatim multos & aliàs doctos adolescentes invadere cœpit, idque tam diu, donec non sine maximo scandalo res plane in vulgus emanaret, quo & huic novæ sectæ promotori silentium est impositum eo fato, de quo deinceps dicemus.

§. 16.
Neckerlin.

§. 17.

Dum hæc aguntur **Job. Fridericus Klein** SS. Theologiæ quondam Studiosus, furore quodam, nescio quo, correptus, publice & pro Concione cœpit sectæ hujus placita proponere, in vitia invehi, præcipuè tum in ministerium dirè grassabatur; dicebat quod audiverat, sive verum sive falsum, & quod non dixerat, dictum tamen cupiebat. Conciones ultra tempus extrahebat,
moni-

§. 17.
Klein.